



# GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, Folia una data pe septimana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri externe 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doideceri, or 8 galbini mon. sucatória. Se prenumera la postale c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 80 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 111.

Brasiovu, 23. Novembre 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

## Dela senatulu imperialu.

(Corespondintia privata.)

In legaminte cu celea ce tiam promisú éca si celea ce s'au vorbitu in siedinti'a 43 din 17. Noemvre a casei deputatiloru cu ocaziunea cercetarii bugetului anualu, cu care se tiene organismulu ministeriului politiei de statu. In acea siedintia venindu la ordinea sa si politi'a c. r. din Mar. Principatu alu Transilvaniei cu tóte ramurile ei, deputatulu Baritiu inea cerú cuventu si se adresá catra casa si respective catra Esc. S'a D. ministru de politia Bar. de Mecséry cu urmatórele:

„In raportulu (comisiunii financiale) ce ne sta din nainté, vedu referinti'a pentru politi'a de statu in Transilvani'a pe 12 luni cu 32,492 fl., eara pentru doua luni Noemvre si Decemvre cu 5387 fl. computata. Eu nu voiescu a me lasá in cercetarea intrebatiunii, déca asiá numit'a politia mai nalta de statu, luata din punctu de vedere curatu transilvanu constitutionalu se póte numi legala séu nu se póte. Acésta e o intrebare ce semana fórté, ca se va discuta in diet'a Transilvaniei. Eu privescu aceea ce e infiintiatu cá infiintiatu, rogu inse pa inaltulu ministeriu de politia, cá se binevoiesca a me informá despre urmatórele: „In ce referintia sta politi'a de statu in Transilvani'a ca tra diurnalistica, si in ce referintia sta aceeaasi anumitu catra acea diurnalistica si preste totu catra acelea produse literarii ce se tiparescu in limb'a romanésca?“

„Eu credu, ca acestea doua intrebatiuni trebueamu se le punu cu atatu mai vertosu, cu catu imi e cunoscutu, cumuca anume in catu pentru „Gazet'a Transilvaniei“, cá cea mai vechia din cate esu in limb'a romanésca, redactiunea aceleia pana in momentul de facia nu póte sci, déca ea sta sub legea de presa, séu sub tutoratulu politiei, séu pana la ce gradu sta ea sub legea de presa si pana la care sub epitropi'a politiei. Acésta stare neplacuta are o iniuriintia fórté stricatiósa asupr'a numitei foi. Mi se pare, ca cu alte foi periodice si anume cu celea doua (unguresci) care esu in Clusiu, sta lucrulu totu asemenea; cumu sta tréb'a in acésta privintia cu diurnalele, care esu in Sabiiu, nu pociu se sci.“

„Miar pareá fórté reu, déca asiú fi silitu a dice, cumuca acést'a ar fi unu felu de stare exceptiionala, intru care se afla foile periodice din Transilvania, o stare exceptiionala acésta, care nu apasa pre tóte diurnalele periodice, ci numai pe unele.“

„Ce se tiene de importarea (de afara) a cartiloru si anume a cartiloru ce esu in limb'a mea materna, apoi eu sciú atata, cumuca in acésta privintia au decursu pertractari de mai multi ani si inca de nu me in sielu, tocma si la in. ministeriu de politia,“

Se lucrá adeca despre aceea, cá se se desfiintiese odata aceea ordinatiune ce se aflá in fiintia pre catu sciú eu, inca din dilele imperatesei Mariei Teresiei. Intielesulu acelei ordinatiuni erá, cá carti tiparite in limbele: romanésca, iliric'a (slovenésca vechia) si evreeasc'a se se póta importa din tieri straine numai dupa o cen-

surare preventiva intreprinsa prin organele regimului in insasi resiedinti'a regimului. In secululu trecutú dicea, ca caus'a acelei mesuri este, ca asemenea s'ar censura, s'ar face in favórea tipografiloru pamentene, si se avea totu odata de scopu a respinge dela tíera asia numitulu proselitismu orientalu.“

Mai tardiu — éra sub acestu mai „tardiu“ intielegu eu tempulu decursu pana la a. 1848 — au urmatu mai adesea rugaminti la locurile mai nalte, pentrucá acea ordinatiune ce e in stare de a pune pedeca culturai respectiveloru natiuni se se delature cu totulu; intr'aceea naluc'a ce se numesce pre la noi Daco-romani'a inca pe atunci incepuse a se ivi, eara ómenii au sciutu a se folosi de ea spre a spaimenta pe organele regimului intru atata, in catu acésta ordinatiune din secululu trecutú nu numai nu se desfiintia, ci déca nu smintescu, in a. 1851 séu 1852 se invoi si ageri. Intr'aceea eu aflaiu in anulu acést'a, cumuca respectiv'a opréla (de carti) séu redicatu abia odata in Ianuariu a. c. Dupa acésta voiamu se mi comandu eu in su mi o carte dela Bucuresci, totusi mai anteiú faciu intrebare la respectiv'a deregatoria (la vama). Acolo inse mi s'a spusu, cumuca deregatoriile (die Behörden) intielegu desfiintiarea acelei ordinatiuni cu totulu altumintrea, adeca asiá, cumuca cartile si ori-ce lucruri tiparite se potu aduce pana la frontier'a (graniti'a) tierii, eara nu si mai inlaintu, ci ca dupa aceea cartile trebue se se tramitia dela vama spre revisiune totu la gubernulu din Clusiu. Deci déca totusi produsele presei trebue se se supuna la revisiune, eu dorescu, ca acésta se nu fia mai aspra neci exceptiionala, ci se se intemple intocma precumu se intempla cu alte carti ce esu in celelalte limbi ale Europei.“

„O alta dorintia a mea, care inse credu, ca este a toturoru compatriotiloru mei, ar fi, cá acea revisiune se nu se faca ia gubernulu tierii, ci dupa-ce esista ori si cumu, politi'a imperatésca de statu spre es. si in Brasiovu si in Sabiiu, se se faca si la aceeași.“

Ministrulu de politia Bar. de Mecséry:

La intrebarea ce mi s'a pusu, ca in catu este regulata pusetiunea organeloru politienesci din Ardealu facia cu tipariulu (Presse) si dupa care macesime (de statu) purcede politi'a de presa (Postpolizei), imi iau voia a observa, cumuca in Transilvani'a se afla in vigóre inca totu legea de presa de mai nainte si ca dupa aceea lege de presa pusetiunea deregatoriiloru politiene este, ca li se dau esemplarele oficióse; eara manipulatiunea oficiósa urmésa mai incolo prin aceea, ca lucrurile tiparite se punu sub sequestru, se arata casulu la tribunale si asiá mai departe. Acésta este pre catu sciú eu, pusetiunea pe care o au deregatoriile politiene facia cu pres'a; eara pre catu in vreunu casu séu in altulu s'ar intempla altu ceva, apoi eu credu, ca ar fi de ajunsu, cá ceea ce D. cuventatoru crede a fi dupa a sa parere nelegiuitu, se se arate la gubernulu respectivu alu tierii, spre a se restaura starea legala.\*)

\*) Nu mergiá lucrulu asia, pana mai adaunadi, dar' cumu? Vomu vedé de altadata, póte si in diet'a Transilvaniei, déca

„Ce se tiene de revisiunea acelor carti tiparite in limb'a romanésca, care se inporta din tieri straine, apoi inca de mai nainte exista intru intielesulu legii de presa comisiunea de revisiune, care pre catu sciu eu, este asiediata in Clusiu. Acésta comisiune revedietóre de carti e datóre a'si indeplini lucrarile sale oficiale; de se intempla acésta in Clusiu séu in Sabiuu, cu privire la lucru insusi este totu un'a si prin urmare presupunenduse, cumuca nu lipsesca organele recerute\*) apoi dorinti'a, cá sevisiunea se se faca de e. in locu de Clusiu la Sabiuu, se póte implini fara neci o greutate prin gubernulu tierii.“

„Eu din partea mea si ministeriulu de politia cá auctoritate decidetóre n'amu avutu neci o iuriurintia asupra preseii in Transilvani'a, ci numai in casu cá acela, unde se lucra pentru manutienerea legii, cancelari'a de curte a tinutu cu mine conferintia; de altumintrea cancelari'a curtii a purcesu in acésta afacere cá in sfer'a sa de activitate nependinte (im selbstständigen Wirkungskreise).“

Cu atata se incheia desbaterea asupra politiei si a preseii din Transilvani'a. Scopulu deputatului Baritiu fusese a mediuloci cá se si reverse óresicare lumina asupra acestor lucruri cu atatu mai vertosu, cu catu i se pare, ca elu cunosce si pretensiunile publicului catra presa. Óresicare lumina s'a si revarsatu, nu inse de ajunsu, din cauza cumu s'ar parea, ca Esc. S'a D. ministru astadata nu a prea fostu pregatitu pentru asemenea intrebari. Mai incolo védia diet'a tierii sub ce felu de scutiri si sigurantia va fi in stare de a pune si tipariulu preste totu ei anume jurnalistic'a.

## Art. II. dietalu, §§. 1, 3, 15, 17, 18, 22.

Esenti'a din mai multe corespondintie si reflexiuni din muntii apuseni, de pe Oltu, Muresiu, Ternava si Somesiu dela mai multi). Candu amu cetitu §. 1 din proiectulu r. despre egalitatea limbelor patriei, ad. egalitatea dreptului de limba, elu ne a datu unu respiriu cu totulu singulariu, liberu si plinu de mangaiare si incredere in bun'a vointia venita de susu, oftandu ca amu scapatu de asuprele de limb'a suprematica si de florile desnacionalisarii, crediendu ca a sositu la usia si concordia si armonia intre natiunile Ardealului, indata ce marulu de cërta, ad. dreptulu limbei e pe basa drépta definitu.

Cu acestu sentiu citiramu mai incolo §§. pana candu dederamu de fin'a tiesatura a §-lui 15 si 17; leamu cititu si rescetitu, neamu consultatu, leamu judecatu influinti'a cea afundu taiatoria si, ce se mai netedimu lucrulu, amu disu si eramu cu totii de acordu, ca in §-lu acesta diace aluatulu progresivei germanisari a tierutiei acesteia. — Noi audiseramu si sciamu si din spusetele granitiarilor, ca mai nainte de 1848 neci comunele dintre granitariu nu erá prin lege, neci prin ordinatiuni espresu silite neci a vorbi neci a corespunde cu comandele militari numai germanesce, ci oficirii se esplicau toti si ne vorbiau in limb'a romana séu insii séu prin suboficiri, cari de regula erau midiulocitorii corespondenti si explicatori; si tocma acésta crutiare a casiunatu incredere si atragere catra invetiarea limbei oficiöse militari, asia, incatu si soldatii gregari multi sciau germanesce.

Déca inse le ar fi impusu cineva prin lege a face acésta, cu buna fama s'aru fi feritu de limb'a nemtiésca, cá de unu periculu neevitabilu alu desnacionalisarii. — Intocma cum ne temeamu de aplicabilitatea §. 3 judecamu cu totii, ca si prin §§. 15 si 17 se voru provoca multe neplaceri, se va provocá o frica de germanisare, o infiorare, o neincredere, atatu

acumu nu se descoperi cu cate neajunse avu a se lupta in anii trecuti Redactiunea Gazetei Tr., care din partea politiei c. r. si a fostului guberniu alu tieriei erá tractata mai sclavesce si mai neomenesce decatu si in Siberi'a si Kamtschatka, fiendu-ca fu silita prin ordinatiune guberniala mai antaiu a presenta toti articuli originali in traducere germana la politia, si numai dupa aceea i se dá séu denegá voiea de ai da la lumina; ceea ce si in visu i ar veni omului crestinu a judeca, ca o tractare, cá acésta e pré tirana. Numi aducu aminte se fi fostu indreptatu vreodata la legea preseii pana mai eri, ci ordinatiunile presidiale guberniale si politiene erau preste tota legea preseii active, inca chiaru si in dictarea terminiloru, d. e. se numai scriemu natiune romana, ci numai vitia séu soiu romanu s. a. s. a. s. a. R.

\*(Adeca amplotiati politienesce, carii se scie fórte bine romanesce, nu se afla.

de generala si poternica, incatu nu se aru poté desradecina din tota poporimea Ardealului, neci candu si aru pune suflétulu in palma tota suflarea germana din Europ'a: ca dór nu va, nu cugeta neci pe departe a face din Ardélu o Bucovina. —

Amu mai asteptatu, cá la o usia de scapare si resuflare, la usia resaltatului decisiunei dietale si multiamimu cerului, ca, de si nu se potea mai multu, se potea totusi catu pretinde §. I déca era unire între ai nostri, celu pucinu comunele le au scapatu de pericululu amenintiatoriu cu desnacionalisare permisiva furisitoria; ca de nu succedea acésta in dieta, atunci noi si cedemu, ca tota tier'a cu noi, aru fi confugitu cu representatiuni chiaru la Maiestate, pentrucá, cá unu parinte dreptu si neunilateralu se nu ne lese a fi ear readusi in torturatori'a desperatiune, cá in locu de a scapa de suprematia limbistica, care nea versatu atata sange in 1848 se devenimu amenintiati nu cumva de a doua suprematia limbistica germana, or póte fi ca dupa §. 17, care reservéza determinarea limbei între deregatorii pe calea ordinatiuniloru, ear' si de cea maghiara, care tocma prin ordinatiune e limb'a oficiosa si pana acumu si mai póte inca remané in comitate, si de cea germana in sasime, unde si astadi dela judele satului incepundu se cere limb'a germana. — Noi reclamamu sustienerea principiului din §. I. pe totuloculu; si de buna voia nu primimu neci o limba impusa in contra principiului perfecte egalitati. —

Si Dómne, ca lesne ar poté regimulu se ne curme tota frica de germanisare, candu d. e. chiaru si pentru corespondintia cu c. r. militia s'ar aplica la tote garnisónele din patria, la gendarmi si finanti, cate unu romanu si unguru, celu pucinu cate unu magistru de vigilia, care aru suplini si inlesni totu comerciulu eventualu fora a se impune grautati pe cei ce nu le potu suporta, si porta mare frica, ca voru fi siliti ale suporta ér prin despotismu —

Se ne ierte regimulu déca noi tocma in interesulu popularitatii si increderii netiermurite in intentiunile sale ne facemu aceste reflexiuni inainte de ce ar esi preanalta sanctionare a acestui art., care inca totu nu urmá; pentrucá se nu se de uitarii, cá tota lupt'a nóstra, incepundu dela 1791 a fostu totu numai pentru eluptarea egalitatii perfecte si acésta mai multu in punctulu limbei. Déca in 1848 nu eramu amenintiati cu magiarisarea, se nu uitamu, ca sangele celoru 45 de mii de martiri ai nationalitatii romane din Ardealu n'aru fi ingrasiatu muntii si vaile campuriloru de lupta, cumu le au ingrasiatu. —

Apoi e numai o malitia si o apucatura siréta a unoru reu voitori si manevr'a aceea, cu care esu la publicitate dusimanii despretiuitori ai limbii nóstre, dicundu, ca oficiantii abia sciu limb'a poporului, ér ceea a literaturii romane le e anevóia de invetiatu.

Tocma cu asertulu acesta se facu de risu Dloru inaintea nostra si a totu dreptului judecatoriu, pentrucá limb'a literaturii romane pentru unu oficiantu, fia elu magiaru, fia sasu, e de o suta de ori mai lesne de intielesu decatu cea a poporului, pentrucá se supune, ca unu oficiantu scie latinesce si apoi terminii juridici, si sciintifici ei are literatur'a romana mai toti latinesce. Eca dar', ca e pura miselia si antagonismu tendentiosu a ecsagera dificultatea introducerei egalitatii de limba. Dovada ne e si deput. Schnell, care nu se sfii a marturisi unu privatu, ca su timpulu dietei a si invetiatu romanesc, atatu e limb'a romana de usióra. —

In fine dorindu, dorimu, cá se nu devenimu cumva speriatu si instrainatu, ca in urma totu nu vomu poté scapa de unghiti'a germanisarii, de care frica neci ca vomu scapa, indatace §. 15 nu se va sanctiona si ecseouta asia, cumu fu modificatu elu de maioritatega dietei, ceea ce noi pe aici ni o tienemu de acu magneticu, ca in obiectulu limbei diace sementi'a, tendinti'a si potinti'a desnacionalisarei, apoi fora de dreptulu limbei interne si esterne n'amu pasitu neci unu pasu inainte din ceea ce scimu. Veriti numai limb'a germana séu magiara si la deregatorie satesce si apoi bravo egalitate lupina. —

Ne au dorutu forte si desbinarea, ce s'a vediatu între, între unii deputati de ai nostri in dieta si amu dori se scimu, unde diace fontana neintielegerei si a nedisciplinei, ce se vedea, ca vrea se ne strice, si din acea impregiurare, oa esia cate 3—4 cu amendemente la totu acelasu §., cu emendamente deosebite, ceea ce ne face se credemu, ca in adeveru n'a dominatu între ai nostri neci o disciplina!

Amu vediatu, cu cata cercumspectiune si colegialitate isi impartia rolele sasii spre a se sustiené unu pe altu intru aperarea d. e. si a §. 3 dupa propunerea lui Trauschenfels, si ei cu totii stetera pro, cu tote, oa si dintre ei sunt multi o-

ficianti; inse venindule mai bine la socotéla prop. lui Trauschensfels, numai vrura a sci de §. regimului neci de D. B. Reichenstein si Rannicher aperiatoriulu regimului. Totu asia facura Dloru si cu esmiterea §. 18, fara cá se 'se fi temutu, ca voru oadé din vreo gratia, chiaru si dupa ce sosise B. Reichenstein la Sabiu. —

Nu ne dóre numa, ca nu s'a primitu cutare, séu cutare amendementu, ci ne dóre mai multu de portarea unora facia cu: unitatea séu maioritatea celorulalti si de esemplarea disarmonia intre olalta. —

Déca sasii mai toti se sculara si in contra §. 22. alu r., apoi numai incape imputarea nimenui, ca cá ampoiatiu ei cá tá se apere numai proiectulu reg. De ce nu imputá d. R. pe strat'a Sibiului si sasiloru asemenea? — §. 1 alu art. 2 de lege e bas'a totului, asediata de regimu, cu perfecta egalitate, cine póte dara imputa cuiva, ca a aperatu cá oficiantu vreunu §. ce consuna intocma cu basea? N'a lipsitu dar libertatea unuia séu altuia, si a lipsitu numai armoni'a intre ai nostri si vremu se scimu, cine dintre toti pórtá vin'a, ca acolo nu scimu de alta, decatu numai de deputati.

Se facemu bine ce sa vediutu, ca e reu!!! ca balaurii intrigiloru ambla cu totu felulu de incercari spre a desbina si nimici maioritatea romana, candu va veni legea electorala cu censulu inainte si cu impartirea tieriei, cá dóra tragerea jarului la olá loru, dupa planulu celu cunoscutu alui C. Schmid, nu va afla resistintia.

### Tribunalulu supr. pentru Transilvani'a.

Intr'unu articlu intitulatu „die Mehrheit Siebenbürgens und ihre Berechtigung, in der Frage des obersten Gerichtshofes“ Herm. Ztg. dupa obiceiulu ei dascalesce pre referintele comisiunei, in caus'a organizarii tribunalulu supremu, de-ce 'si a luat de motiune vointi'a maioritatiei locuitoriloru din Transilvania, de orece acea maioritate ar' poté voi se se tiena de Romani'a si se 'si aiba tribunalulu supremu in Bucuresti, de orece acea maioritate nu ar' avé atat'a inteligintia se judece lucrulu bine, bá chiaru mas'a poporului ar' voi mai bine, se aiba tribunalulu supremu comunu in Vien'a, aducudu 'si aminte de binele mai dinainte, decandu cu absolutismulu, si alte mai multe unegriri si calumniari. La tóte acestea noi respundemu, numai, ca este marsiava politica atatu pentru individu catu si pentru natiune, care voiesce se'si castige suprematia prin negriri si calumniari. Ori-ce poporu, cá si orice individu vré se fia acolo, unde vede ca i merge mai bine; cugetu ca din acestu punctu de vedere au procesu si Sasii din Transilvani'a, candu au tramisu deputati la adunarea nationala-germana din Frankfurt in 1848; noi Romani din Transilvania inse n'avemu acumu neci o causa, de a ne torce ochii catra altu regimu, cu atatu mai pucinu catra celu din Romania, unde de atat'amaru de timpu nu s'au potutu neci inaintu organisá pana acumu, si neci n'am tramisu noi deputati la neci o adunare straina, cu atatu mai pucinu revolutionara. Cea-ce se atinge de inteligintia poporului nostru apoi póte fi sigura, ca atatu, catu tieranii sasi intielegu si ai nostri. — Trebuie se denegu inse, ca „Herm. Ztg.“ etc. s'ar' fi incredintiatu din gur'a poporului romanu, ca erá mai bine cu tribunalulu supremu comunu in Vien'a, de orece sciu, ca Dlu redactoru alu acestui diurnalu nu scie romanesce, celu pucinu sciu, ca cá profesoru la academi'a de drepturi si rupea limb'a schimonosindu numele ascultatoriloru de dreptu, numai si numai, cá se le documentéze, ca nu scie romanesce, dar' cu acést'a nu voiu se denegu, ca justiti'a n'ar' fi statu mai bine in absolutismu decatu acumu; inse ar' fi fórte gresitu, déca ne amu luá si noi dupa sofism'a lui „H. Z.“ ca acea stare mai buna ar fi a se ascria numai tribunalulu supremu din Vien'a; nu nece decumu, acea stare mai buna a justitiei trebuie se se ascrie intregi organizari a justitiei de atunci.

Atunci n'aveau locu intrigele politico-nationale in sanctuariulu justitiei; atunci nu erau oficiolatele administrative totu deodata si judecatorie; atunci nu erau magistratele judices in sua re, cumu sunt astadi magistratele sasesci facia cu individii, cari au procese in contra comunelor, de cari ei, judecatorii, sunt alesi, si pre cari ei, judecatorii, cá oficialii comunitatiloru le representa; atunci nu erau mai toti judecatorii sasi, cumu sunt astadi in fundulu regiu, si inca sasi, cari au venit la functiunile lor prin alegeri in timpurile cele mai esacerbate de ura nationala; atunci nu erá pana si tribunalulu apelativu de natura municipala, in care, pre lenga maioritatea romaniloru din fundulu regiu, nu siede neci unu

referentu, cá representantu alu romaniloru, si in care prin urmare romanii in aste tempuri esacerbate nu potu avé nece o incredere.

Tóte aceste si alte multe nu erau atunci; ci judecatoriulu in cele mai multe casuri erá, cumu are se fia dupa resonu si lege, indiferentu fara nece unu prejudiciu. Ast'a a fostu caus'a, ca justiti'a stetea atunci mai bine, si ca acumu sta reu, devine dela erorile susunumerate ale instantieloru prime; — la radecina róde vermele reului. — Incontr'a nedreptatiloru, ce li se póte intemplá din partea unoru judecatorii atatu de reu si atatu de contrariu cu spiritulu tempului si alu legeri organizate, romanului, care n'are propriulu seu tribunalulu superioru, nu'i remane alt'a, decatu se'si iá refugiulu, la instanti'a a trei'a, care spre acestu scopu trebuie se fia catu mai aprópe localisata, si constatória din barbati, cari cunoscundu spiritulu, ce domnesce astadi in patri'a nóstra; se intieléga mai bine dorerile acelor'a, ce patimescu.

Ne pare fórte reu, cá Dlu Eugenu de Trauschensfels in referat'a s'a asupra propunerii despre organizarea tribunalulu supremu si a luat unu postu atatu de nemultumitoriu.

„H. Z.“ nu e multumitu cu Dumnealui, fiinduca a consideratu incatava vointi'a maioritatiei; dar' maioritatea nu va fi multumita, fiinduca nu 'i a dustu vointi'a in deplinire cu tóta consecuinti'a, ca pentru cá se faca aceast'a, trebuiá se mai propuna, cá resiedinti'a tribunalulu inca se nu fia afara de Transilvani'a; ast'a este voi'a maioritatiei, si déca motivulu, ca Domni'a s'a a propusu tribunalulu supremu separat pentru Transilvani'a, a fostu vointi'a maioritatiei, apoi nu aflamu caus'a, pentrucé Dsa s'a abatutu dela acea vointia in privintia resiedintiei tribunalulu. Si intr'adeveru nece noi nu aflamu causa, de ce tribunalulu supremu, fiindu vele, nole in Vien'a se nu fia unitu cu tribunalulu supremu comunu, ca altufeliu spelese, ce se ceru pentru unu tribunalulu supremu separat in Vien'a ar' fi numai desierte, apoi indelungarea proceselor pentru departare si póte si terenulu favorabilu pentru formarea unei clice de magnati! — fara cá se aduca cu sene si partile bune, ce le ar' avé unu tribunalulu supremu comunu, ad garantia mai mare pentru justitia si strabateru científica, ce trebuie negresitu se urmeze la unu tribunalulu supremu, ce are unu terenu asia mare.

Écca causele pentru ce romanii voru, cá tribunalulu supremu pentru Transilvani'a se fia in Transilvani'a, si nu in Vien'a:

Pentru ca judecatoriile sunt organizate fórte debilu cu deosebire in sasime.

Pentru ca spiritulu de ura nationala a intratu si in judecatori si prin urmare lipsesce cea d'antaia conditiune a unui jude bunu, ad. nepartialitate, mai cu sama in sasime.

Pentru ca noi nu avem in judecatoria barbati, cari se ne apere interesele nóstre facia cu nesce astufeliu de judecatori, cari alesi de sasi si inca in tempulu certelor nationali, trebuie se fia partiali, mai cu sama in sasime.

Pentru ca astufeliu in tribunalulu supremu se avem unu remediulu incontr'a nedreptatiloru, ce ni s'aru poté intempla in cele doue dintai instantie, mai cu séma din fundulu regescu; si acestu remediulu ne va fi cu atatu mai bine venitu, cu catu ne va fi mai aprópe; ear' mai aprópe ne va fi in Transilvani'a, si cu catu va mai constá din barbati, cari cunosc relatiunile si dorintiele nóstre.

In fine voimu, cá tribunalulu supremu se fia in Transilvania, fiinduca coresponde mai multu vechei constitutiuni a Transilvaniei; care se mai oglindeza in Transilvania si mai cu séma in Sasime, fiindca aflamu nepotrivitu unu tribunalulu supremu modernu prelanga nesce instantie inferioare antidiluvian-patriarhalice, asia dupacumu amu aflá rediculu unu cilindru modernu pre lenga vechiulu si anticulu costumulu romanu.

Éra lui „H. Ztg. verein. mit Sieb. Boten“ ei dámu svatulu, cá inainte de a ne innegri pre noi cu calumniari mali-tiose, inainte de a trage la indoiéla credintia nóstra catra tron, care e pre destulu invapaiata, inainte de a ne dá noue prelegeri cá se eliminámu justiti'a dintre certele nationale, se puna singura mán'a si se mature mai antaiu inaintea usiei proprie, se lucre, se delature nesce institute de justitia patriarhala, cari nece odata nu voru poté dá garantia pentru esecutarea dreptului, ceace singuru H. Z. marturisesce, candu ne aviséza la Viena; déca i va succede acést'a, apoi atunci ai numai atunci ne vomu mai cugetá, cá déca este cu scopu, cá tribunalulu supremu pentru Tran-ia se fia in Tran-ia ori in Viena.

Pana atuncea inse remanemu pre lenga devis'a nóstra, ca numai unu tribunalulu supremu in Trannia ne poté ferici.

De altumintrenea nu 'si mai recésca „Her. Ztg.“ gur'a, strigundu catra Romani, ca ea servese mai bine decatu unii sventurati (Heisspörn) intereselorú nóstre, deórece Romanulu din multa esperientia a invatiatu a distinge vocea corbului de a filomelei.

**BRASIOVU. Filantropicu.** Adi sea dechisu aici prim'a espusetiune de oele mai nóue cadre stereoscopice francese si englese, dupa program'a publicata spre a se pasce ochii publicului cu imposanti'a iconelorú. Loculu panoramei acesteia e lenga Pórt'a vamei.

Scopulu e filantropicu, pentruca venitulú curatu e destinatu de daruri la nascerea lui Christosu orfanilorú din Brasiovu fara deosebire de lege si limba.

Diu'a dela 9 óre si séra dupa inserate pana la 9 óre se póte vedé cu 10 cr. de intrata, pentru militia ord. si prunci 5 cr.

Domnii Weiss si Scriba, facu unu opu marimosu cu adiustarea acestei panorame; se pretinde dar' dela fiacine a fi cercetata in folosulu filantropiei.

**AUSTRIA.** Vien'a. Nunumai in cercurile din afara ci chiar' ši intre membrii sen. imp. se afla o agitatie pentru caus'a Schleswig-Holsteina, si vorbescu, ca min. Schmerling si ar da demisiunea din caus'a acésta, cea ce se deminte. Chiar si poporulu vré se faca adunari, spre care scopu cerú dela directiunea politiei voia, care inse inca nu li se concese; de aci multi mai petitionara la politia, cá se li se dè voia a face colecte in favórea oficialilorú, invetiatorilorú, preotilorú, scriitorilorú din Holstein, cari prin volnici'a regimulu danicu sunt amenintati in esistinti'a lora materiala. Asemeni colecte se facu acumu si in tóta ceealalta Germania; apoi reuniunile de gimnastiei si facura pasi la consiliulu loru spre a'si conchiamá adunarile generali capitale. Acumu se va vedé influinti'a si scopulu gimnastiei germanilorú — —

C. Rechberg fú interpelatu in caus'a Holsteinesa, inse respunsulu i se totu astépta.

#### CHRONICA ESTERNA.

**Bucuresci, 22. Novembre.** Eaca mai trecura 3 septemani si camer'a nu arata alte ingrijiri si dureri de anima, decatu numai de plapoma si earasi de plapoma. Dar' oligarchii nostri au totu dreptulu, ca „amor incipit ab ego.“ Dumnealoru luara inainte legea de pensiunare, cá se mai sece cu vreo cateva mii de galbeni visteri'a tieri in folosulu loru, decatu se'i lese se se folosésca pe séma gunoiulu societatiei, dupa cumu nu se rusiná odiniora „Unirea“, fostulu diurnalu oligarchicu, a numi pe romanulu nearistocratu. — Diu'a buna se vede de diminétia. — Se vedemu. La adresa se alésa unu comitetu totu din opusetiune, care in fondu e pré multumita cu mesagiulu Domnului si cu marturisirea de credintia a ministeriului, inse sciti cumu vréu se iè lucrulu Domnialoru? — Totulu pe cord'a oligarchica; tóte apromisiunile din discursulu de tronú si din profesiunea de credintia a ministeriului le privescu numai de o tamaiere, o lingusire facuta ei, coalitiunei, care crede ca se póte folosi de celea apromise cá se se ingradésca cum ei place si se 'si puna seu si lana pe spate cu tóte privilegiele, imunitatile eschisivitatile; si credetile ca voru face o constitutiune, care se regenereze toti pui de balauru si tóta ceat'a smeiloru, cá celelalte suflari nationale neci se cuteze ali se mai uitá in facia. „Sermanulu Cuza cu regimulu lui, dice coalitiunea, elu cugeta, ca pe noi ne doru maselele de intarirea si desvoltarea nationalitatiei romane dela vladica pana la opinca; si inca totu nu vré a crede, ca natiunea romana suntemu numai noi estia: ciocoi, oligarchii, dar' de ne ar pune pe carbune, totu nu vomu concede, cá gunoiulu societatiei se vina la més'a verde d'inpreuna cu noi. Totusi 'i multumimu, ca ne-a deschisu ochii, ca e de lipsa, cá pe venitoriu si posturile elerului se le ocupamu tóte noi, incatu se nu lasámu altoru jigani de nationalisti esiti din poporu, neci o schintea de influentia la desvoltarea masei poporului, fiinduca Domni'a è data numai Dniloru; apoi noi altfelu vomu sci totdeuna cá si acumu a aruncá mórtea in cigani, ca mai bine vomu aduce tóte la o anarchia si apoi vomu striga totu noi in lumea larga, ca regimulu a vrutu si aprodusu anarchi'a, déca nu ne va face pe placu nóue ciocoiloru, cumu s'a apromisu acumu atatu in cuventulu de tronú catu si in profesiunea de credintia a ministeriului in facia natiunei ad. totu a nóstre, ca in Romani'a

e magari a si vorbi, ca ecsista natiune romana, fiendca acolo ecsista inca tot numai o natiune aristocrata, — banala. —

Noue nu ne pasa, chiaru si lumea se serestórne, numai se invinga natiunea nóstre, ad. natiunea ciocoiloru.

Dela o vorba si profesiune de credintia cá acésta, cine astépta mai multe, decat cate a vediut pana in minutul de facia, acela nu scia, ca oligarchii sunt flamandi si rumega diu'a si nóptea si nu se potu satura, dacatu numai, candu voru manca coliv'a (grupe) democratismulu.

Coalitiunea invinovatiesce pe ministeriu, ca nu da proiecte de legi camerei, ear' nationalii imputa camerei, ca se ingrijésce numai de plapoma, caci ea are destulu de lucru d. e. esaminarea bugetulu pe anulu 1863 a carui finire o intrerupse si care se afla tiparitu; mai are si alte proiecte, cu tóte acestea noulu ministeriu, credemu, ca nu va mai amana a 'si implini promisiunea.

Pana acumu suntemu incunoscintati, cumca se afla proiecte de fórté mare importantia, si pe catu se póte de bune, d. e. pentru imbunatatirea starei clerulu si infintiarea unii sinodu romanu pe base late constitutionale: unirea si nependintiá besericei romane suptu unu sinodu; (or patriarcu?) asemenea proiectu pentru organisarea instructiunei publice in tóta tier'a, afara de proiectulu latirei basei electorale si pentru improprietaria tieranului.

Si déca va grabi regimulu cu asternerea acestoru proiecte, se fimu securi, ca lui nu'iva puté imputa ministrulu Franciei cu epifonem'a coalitiunei. „Romani'a è in anarchia!“ ci acesta imputate va privi numai pe oligarchia, a carei sentintia de mórte politica, se scia bine ca se afla in acésta epifonema. — Suntemu pentru libertate, dar bine intielésa, nu dupa calapodulu ciocoiescu; vremu, cá totu romanulu de 30 ani, care nu é criminalu, care nu è vagabundu care nu è mancatoriu si jafuitoriu, tragau, inceletoriu notoriu, cu masa 'n casa, se aiba votu a alege la Camera, care se fia sanctuariulu activitatiei si alu virtutii cetatienesci, ear nu clubu de faliti, si imormentati in noroiulu ambitiuiloru si aspiratiuiloru tantalice. R.

**Situatiunea in genere n'au luatú alta facia mai posomorita; numai in caus'a Schleswig-Holsteinesa merge lucrulu inainte. Mai anteu cavalerismulu din Holstein decreta in adunarea sa cu unanimitate, cá se se pasiésca d'impreuna cu deputatii Holsteinesi la federatiunea germana pentru apararea legitimitatiei Holsteinului. Braunschweig a si recunoscutu pe ducele Fridericu si in tóta Germani'a se facu colecte si se inscriu la voluntiri pentru apararea Holsteinului de suptu jugulu strainu alu Daniei. Trebuie se marturisimu, ca iubirea nationala a Germaniloru póte servi de exemplu la tóte alte natiuni, ca-ce ori unde au Germani de ai loru, ei apara din tóte resputerile, suptu neci unu altu titulu, decatu ca sunt germanii loru. — Ba si mai multu, ca tramitu si in adinsu colonisti prin tieri mai departate, cá se aiba apoi cuventu a influentiá cu titul'a de a'si apara pe nationalii sei cet viriti prin colonisari, cum faceau si romanii.**

Cumca si in Austri'a se iau mesuri belice facia cu Galici'a si Holsteinu, cine se va indoi. —

In Albani'a se incinse o insurectiune pentru apasarea cu darile.

Congresulu european se face totu mai dificilu. Déca Anglia a respinsu ideea congresulu, dice „Augsb. Allg. Ztg.“ apoi neci ca se póte cugeta, ca celelalte mari poteri voru tramite la congresu, fara invoirea pentru programa. Curtile din Petersburg, Viena si Berlinu au apromisu, ca voru merge la congresu numai déca tractatele dela 1815 voru remané si pe viitoru de basa a edificiulu european. Dar' unu corespond. francu in M. Post diura. anglu o dice pe facia, ca mana, care o lasa Angli'a se cada, póte ca o va prinde si o va redica Cearulu. —

36502—1863.

PUBLICARE.

Cancelari'a regésca aulica transilvana in cointielegere cu ministeriale de resbelu si financia prin emisulu din 17. a l. c. a statoritu rebonificarea ce se respunde dela eraviu pentru prandiulu, ce dupa §. 31 alu regulamentulu despre incuarterarea militiiei din 15. Maiu 1851 (B. T. Nro 124) are de-alu dá datoriulu de cuarteru soldatulu dela sergeantu si chargele equali in diosu in trecere cu privire la pretiurile de carne ce au sustatu — pre a. 1864 adeca dela 1. Noembre 1863 pana la capetulu lui Decembre 1864 in Ardealu pe una die intru 9 cr. v. a.

Sabiiu in 21. Noembre 1863.